

Шеленкова Наталія Леонідівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань

РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ ЇХНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У багатьох роботах професійна реалізація розглядається, як психологічна складова професійної кар'єри. У професійній самореалізації пріоритет віддається початковій цієї важливої у житті людини лінії розвитку – вибору професії. Саме тому професійна кар'єра тісно пов'язана з професійним самовизначенням та професійним становленням особистості [1, 88].

Розглядаючи підготовку майбутніх практичних психологів як період їхнього професійного становлення, можна припустити, що цей процес розвитку професійно значущих якостей та здібностей, професійних знань і вмінь супроводжується активним якісним перетворенням особистістю свого внутрішнього світу, що призводить до принципово нового способу життєдіяльності – творчої самореалізації у професії та здійснення професійної кар'єри. Процес професійної підготовки – це процес, у якому перетинаються професійний та індивідуальний розвиток особистості. Саме у точці цього перетинання психологічна готовність особистості до професійної діяльності взагалі і до здійснення професійної кар'єри зокрема може бути розглянута як внутрішній психологічний механізм регуляції професійної придатності людини.

Таким чином, професійна підготовка майбутнього фахівця в процесі вузівського навчання і його готовність до здійснення професійної кар'єри є невід'ємною складовою процесу його професіоналізації й обумовлена сукупністю індивідуально-психологічних якостей, що складають основу його особистісного потенціалу.

У сучасній вітчизняній психології є чимало досліджень, присвячених різноманітним психологічним аспектам професійного становлення майбутніх психологів зокрема (О.Ф. Бондаренко, Ж.П. Вірна, Л.В.Долинська, І.А. Зязюн, Л.М.Карамушка, О.В. Киричук, В.Г. Панок, Н.І.Пов'якель, Е.О. Помиткін, Н.В.Пророк, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко, Н.В. Чепелєва, Н.Ф. Шевченко та ін.). У їхніх працях питання професійної підготовки ставляться не з вузькокорпоративних або фахових позицій, а з особистісних. Підкреслюється, що професійна підготовка майбутніх психологів повинна здійснюватись у новій особистісно орієнтованій парадигмі, передбачати актуалізацію професійно важливих особистісних якостей, орієнтуватися на формування професійної компетентності психолога, а також створення системи професійних навичок, які дозволяють досягати професійного успіху, самореалізації, набуття професійної культури спілкування, професійної інтуїції, рефлексії [2].

За результатами аналізу існуючої системи підготовки майбутніх фахівців-психологів до професійної діяльності у системі вищої школи виявлено низку її особливостей: психологічна освіта найчастіше вибудовується за парадигмою засвоєння студентами об'єктно-орієнтованих знань з різних розділів фундаментальної психологічної науки, що не дозволяє їм сформулювати цілісне і синергетичне уявлення про виникаючі психологічні проблеми і способи їхнього вирішення; спостерігається відірваність від реальної практики; найважливішим компонентом усієї сучасної освітньої практики є репродуктивно-пасивний характер засвоєння знань у готовому вигляді; дисципліни психолого-педагогічного циклу не забезпечують формування професійних вмінь з організації самоосвітньої та науково-творчої діяльності студентів на належному рівні, у майбутніх психологів відсутній досвід творчого застосування отриманих у ВНЗ знань в умовах реального професійного середовища.

Саме через це підготовку психолога-практика сучасні дослідники розглядають через розвиток у майбутніх фахівців професійного мислення (С.Д. Максименко, В.Г.Панок), соціальної активності (О.Ф. Бондаренко та ін.), професійної креативності (В.В. Клименко, В.О. Моляко), професійної

компетентності (І.А.Зязюн, В.Г. Панок, В.В. Рибалка), критичності мислення, здібностей до прогнозування, імпровізації, інноваційності (Л.М. Карамушка, В.Й. Бочелюк), формування творчого потенціалу особистості майбутнього практика (Ж.П. Вірна, О.В. Киричук), формування пізнавальної активності (Т.А. Алексеєнко), розвиток загальної та психологічної культури (В.В. Рибалка), як підготовку до науково-дослідницької діяльності (П.П. Горностай, Л.М. Карамушка, С.Д. Максименко). Таким чином, можна виділити такі якості, що характеризують сучасного ефективного практичного психолога: надійність, чесність, щирість; компетентність; розкутість; дисциплінованість, зосередженість на меті; ентузіазм, терпимість до незрозумілого; толерантність; об'єктивність; готовність до нових ситуацій; ініціативність; високий рівень особистісної зрілості; терплячість, витримка, відкритість, кмітливність, винахідливість; комунікативність; творча гнучкість; здатність подавати теорію мовою практики; здатність успішно працювати з різними стилями управління; етичність; вміння виділити важливу проблему; розширення можливостей самовираження кожної особистості.

З огляду на це професійне навчання майбутніх психологів повинно бути осмислене та системно представлене як цілеспрямований процес розвитку їхніх індивідуально-психологічних якостей, оскільки успіх професійної підготовки майбутнього психолога, кінцевим результатом якого є його психологічна готовність до здійснення професійної кар'єри, залежить від ступеня відповідності цих якостей вимогам професії, які необхідно розвивати під час навчання у ВНЗ.

Література

1. Основи практичної психології / В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
2. Панок, В. Реформування змісту, форм і методів підготовки практикуючих психологів як нагальна вимога суспільної практики / В.Панок // Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах . – К.: Ніка-Центр, 2002. – С. 18-28.